

Міністерство освіти і науки України
Бердянський державний педагогічний університет
Рівненський державний гуманітарний університет
Маріупольський державний університет
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Національний університет водного господарства та природокористування
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції

«ТРАЄКТОРІЯ РОЗВИТКУ ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ»

30 листопада 2021 року

ОСНОВНІ НАПРЯМИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Секція 1. Стратегії формування життєвих перспектив особистості в умовах сучасного освітнього простору.

Секція 2. Освітній потенціал сучасної української школи у формуванні життєвих перспектив особистості.

Секція 3. Формування життєвої перспективи в процесі фахової підготовки здобувачів освіти.

Секція 4. Трансформація життєвих перспектив особистості: онтогенетичний аспект.

ОРГАНІЗАТОР КОНФЕРЕНЦІЇ

Бердянський державний педагогічний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету – Ігор БОГДАНОВ, ректор Бердянського державного педагогічного університету, доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України.

Члени оргкомітету:

Людмила КОВАЛЬ – декан факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету, докторка педагогічних наук, професорка, заслужена працівниця освіти України.

Лариса ЛІСІНА – докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри педагогіки Бердянського державного педагогічного університету.

Алла КРАМАРЕНКО – докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри початкової освіти Бердянського державного педагогічного університету.

Олена МАРТИНЕНКО – кандидатка педагогічних наук, доцентка, завідувачка кафедри теорії та методики навчання мистецьких дисциплін Бердянського державного педагогічного університету, заслужена діячка культури України.

Олена ГОРЕЦЬКА – кандидатка психологічних наук, доцентка кафедри психології Бердянського державного педагогічного університету.

Тетяна МАЛИХІНА – кандидатка психологічних наук, доцентка кафедри психології Бердянського державного педагогічного університету.

Ірина ЧЕРЕЗОВА – кандидатка психологічних наук, доцентка кафедри психології Бердянського державного педагогічного університету.

Наталія ВАРБАНСЬКА – старша лаборантка кафедри психології Бердянського державного педагогічного університету.

СПВОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Рівненський державний гуманітарний університет

Маріупольський державний університет

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Національний університет водного господарства та природокористування

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

За зміст поданих матеріалів і правильність цитування відповідальність несе автор.

У збірнику зібрані матеріали, присвячені теоретичному та емпіричному дослідженню питань навчання, виховання та розвитку особистості в контексті її життєвих перспектив.

Т65 Траєкторія розвитку життєвих перспектив особистості в умовах сучасного освітнього простору : Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (Бердянський державний педагогічний університет, 30 листопада 2021 року) / За заг. ред. доц. Т. Малихіної. Бердянськ : БДПУ, 2021. 261 с.

УДК [159.9+37.09](082)

© Автори тез, 2021

© Бердянський державний педагогічний університет, 2021

ЗМІСТ

Секція 1

СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

1. **ГРИГОРЧУК Яна, ГОРЕЦЬКА Олена.** ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ УЯВЛЕНЬ ПРО МАЙБУТНЮ МОДЕЛЬ СІМ'Ї В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....13
2. **КАРАПЕТРОВА Олена.** ВПЛИВ РІВНЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ВИБІР СТРАТЕГІЙ РЕАГУВАННЯ У КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ.....15
3. **КАТКОВА Любов, ЮДКОВСЬКА Вікторія.** СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗАКЛАДІ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ І УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТИ.....18
4. **КАТРИЧ Олена, ПОПОВИЧ Олена.** ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ В ЕФЕКТИВНОСТІ ТРУДОВИХ КОЛЕКТИВІВ.....22
5. **КІРЄЄВА Юлія.** СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ.....24
6. **КОНЕЛЬСЬКА Ірина, ОРЕШЕЧКО Надія.** САМООЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ.....26
7. **КУЛІКОВА Тетяна, МАРТИНЕНКО Олена.** ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ПСИХОЛОГА В РОБОТІ З ДИТЯЧИМ ХОРЕОГРАФІЧНИМ КОЛЕКТИВОМ.....28
8. **ЛІСІНА Лариса.** ЖИТТЄВА ПРОГРАМА ЛЮДИНИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....31
9. **ЛУКАЩУК Світлана.** МЕХАНІЗМИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНОСТІ.....36
10. **МАЛИХІН Андрій.** ДО ПИТАННЯ СУТНОСТІ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВОЇ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ.....39
11. **МАЛИХІН Володимир.** РОЗВИТОК ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ

ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ:
ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВИЙ ВИМІР.....42

12. МАЛИЦЬКА Олена. ТЕХНОЛОГІЇ ХУДОЖНЬОГО СИНТЕЗУ В
МИСТЕЦЬКІЙ ОСВІТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ
ШКОЛИ.....46

13. МАРТИНЕНКО Олена. СОЦІАЛЬНО-МИСТЕЦЬКІ ПРОЄКТИ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО НАПРЯМУ: БІНАРНИЙ ПІДХІД.....48

14. НАЗАРЕВИЧ Вікторія. МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ТЕНДЕНЦІЙ
ОСТРАКІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО ІНДИВІДА.....52

15. РОМАНЮК Володимир. ЖИТТЄВА ПЕРСПЕКТИВА
ОСОБИСТОСТІ: ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ.....55

16. САВИЦЬКА Олена, ГОРЕЦЬКА Олена. ОСОБЛИВОСТІ
ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНИХ ПСИХОЛОГІВ У СУЧАСНИХ
УМОВАХ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ.....58

17. СМОЛЬСЬКА Людмила. ПРОФЕСІОНАЛИ-«ТРАНСФОРМЕРИ»
ПРОТИ ПСИХОЛОГІЇ БІДНОСТІ ТА ПАСИВНОГО ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ.....61

18. СТАВИЦЬКА Олена. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ
ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ПІДЛІТКІВ.....65

19. ФІЛЬ Тетяна. РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДІТЕЙ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ АРТТЕРАПІЇ.....68

20. ШУМІЛОВА Ірина. МЕТОДОЛОГІЧНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ
ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ У КОНТЕКСТІ ЗАГАЛЬНОКУЛЬТУРНОЇ
ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ.....71

Секція 2

ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ У ФОРМУВАННІ ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ ОСОБИСТОСТІ

1. **БОРИСОВА Олена, ЖИЖЕМА Анастасія, КАЧЕРОВА Ольга.** ЦИФРОВИЙ ЖИВОПИС НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА..75
2. **ВАЩЕНКО Тетяна.** ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....79
3. **ГОГУНСЬКА Антоніна.** ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТЕЙ ЧИТАННЯ ТА ПИСЬМА У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО КЛАСУ.....82
4. **ГОМЕНЮК Дар'я, МАЛИШ Яна, КАЧЕРОВА Ольга.** КОЛІР ТА ЗВУК – ФОРМУВАННЯ КОЛЬОРОВО-ТОНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДНОСТІ У ПРОЦЕСІ РОБОТИ ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....84
5. **ДОЛЖЕНИЦЯ Марія, КРАВЧУК Яна, КОЧУБЕЙ Алла.** ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ У ФОРМУВАННІ ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ ОСОБИСТОСТІ.....87
6. **ІВАНОВА Ганна, МАДЖАРОВА Софія, КАЧЕРОВА Ольга.** ЕСТЕТИКО-МИСТЕЦТВОЗНАВЧИЙ ВИД ІНТЕГРАЦІЇ НА ОСНОВІ ЗАСТОСУВАННЯ СПОРІДНЕНИХ ПОНЯТЬ І КАТЕГОРІЙ ДЛЯ РІЗНИХ ВИДІВ МИСТЕЦТВ.....89
7. **ІЗДЕБСЬКА Вікторія.** ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ ШЛЯХОМ ПРОДУКТИВНОГО НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ.....91
8. **КРАМАРЕНКО Алла.** УПРАВЛІННЯ АКТИВНІСТЮ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В ЕКОЛОГІЧНІЙ ПЛОЩИНІ ЗА ДОПОМОГОЮ МЕТОДІВ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ЇХ ПОВЕДІНКИ.....94
9. **НІКОЛАЄВА Ольга.** ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я УЧАСНИКІВ ВЗАЄМОДІЇ В СИСТЕМІ «ВЧИТЕЛЬ-УЧЕНЬ» ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ.....97
10. **ПРИДНЯ Віта.** ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ НА УРОКАХ ФІЗИКИ...100

- 11. САПРАНКОВА Катерина, ГОЛУБ Олена. ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ДО НАВЧАННЯ.....103**
- 12. СТЕПАНЮК Катерина. ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕХНОЛОГІЇ ПОРТФОЛІО ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ.....106**
- 13. ЧЕМОНИНА Лада. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПИСЬМА ЛІВОРУКИХ ПЕРШОКЛАСНИКІВ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....108**

Секція 3

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

1. АРУШАНЯН Амалия, КАТКОВА Тетяна. ВИЗНАЧЕННЯ МОДЕЛІ ДІЛОВОЇ ЛЮДИНИ, ОРІЄНТОВАНОЇ НА УСПІХ.....111
2. БАРБАШОВА Ірина. НАУКОВО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ114
3. БОЛЮХ Тетяна, ГЛАВІНСЬКА Олена. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ.....118
4. БРАГА Ірина, ВАРІНА Ганна. ОБҐРУНТУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ МОДЕЛІ ЕМОЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ЯК ІНТЕГРАЛЬНОЇ ВЛАСТИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ.....120
5. КАМІНСЬКА Ольга. ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....123
6. КОЛОМІЄЦЬ Валерія, ЮДКОВСЬКА Вікторія. ВПЛИВ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ НА ФОРМУВАННЯ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ.....126
7. КОНОВАЛОВА Валентина, ЮДКОВСЬКА Вікторія. ВПЛИВ СІМЕЙНОГО ВИХОВАННЯ НА ФОРМУВАННЯ СУЇЦИДАЛЬНИХ ТЕНДЕНЦІЙ ПІДЛІТКІВ.....130
8. КОЧУБЕЙ Алла, ЯКУБОВСЬКА Світлана. ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ.....133
9. КРИВЕНКО Дарья, МАЛИХІНА Ольга. ХАРАКТЕРИСТИКА ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІКУ СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВОЇ ЇХ ЖИТТЄВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ.....136
10. МАЛИХІНА Тетяна. ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО СВОЮ МАЙБУТНЮ ПРОФЕСІЮ У СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ В КОНТЕКСТІ ЖИТТЄВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ.....139

- 11. НАЗАРЕНКО Юрій, АЛЄКСЄЄВА Ганна, ГОРБАТЮК Лариса.** ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ І-Т СПЕЦІАЛІСТІВ.....142
- 12. ПОЛУЛЯХОВ Артем, КОЛПАКЧИ Олена.** ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ СТУДЕНТІВ У СЕСІЙНИЙ ПЕРІОД.....145
- 13. СОЗОНЮК Ольга.** ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ОСОБИСТІСНИЙ РЕСУРС РОЗВИТКУ ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ ОСОБИСТОСТІ.....147
- 14. ТИМОФЄЄВА Наталія.** ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЖИТТЄВОГО ПРОЄКТУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ПЕДАГОГІЧНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ.....152
- 15. ТИЩЕНКО Лілія.** ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ.....155
- 16. ФЕДОРИК Вікторія.** ТОЛЕРАНТНІСТЬ ДО НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....157
- 17. ФРОЛОВА Ольга.** РОЗВИТОК «SOFT SKILLS» СТУДЕНТАМИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ».....160
- 18. ЦИМБАЛЮК Кирило, СЕРДЮК Наталія.** ПОГЛИНАЧІ ЧАСУ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ.....163

Секція 4

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ ОСОБИСТОСТІ: ОНТОГЕНЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

1. **БОГУСЛАВСЬКА Ірина.** АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ З НАДАННЯ ДОПОМОГИ ДІТЯМ І СІМ'ЯМ, ЩО ОПИНИЛИСЬ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ ВНАСЛІДОК ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ.....165
2. **ВАРБАНСЬКА Наталія.** МІЖОСОБИСТІСНА АТРАКЦІЯ ЯК ЧИННИК УСПІШНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ СПІЛКУВАННЯ.....168
3. **ВЛАСОВА Олена, СЕРДЮК Наталія.** ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ СОЦІАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ.....171
4. **ГЛАДКОВА Світлана, ВАРВА Людмила.** ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІДЛІТКІВ У СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНИХ УМОВАХ.....173
5. **ГОРДЄЄВА Наталя, РАДІОНОВА Марина.** ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТАНЦЮВАЛЬНО-РУХОВОЇ ТЕРАПІЇ В КОНСУЛЬТУВАННІ ПІДЛІТКІВ.....175
6. **ГОРЕЦЬКА Олена.** СПЕЦИФІКА ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....179
7. **ДОРОШЕНКО Марина, ШЕСТАКОВА Наталія.** УЯВЛЕННЯ ПІДЛІТКІВ ПРО ВЛАСНЕ МАЙБУТНЄ.....182
8. **ДОРОШЕНКО Ольга, СЕРДЮК Наталія.** ПРИЧИНИ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ.....185
9. **ІВАНОВА Альона, РАДІОНОВА Марина.** ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ ПЕДАГОГІВ ІЗ СИНДРОМОМ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРЯННЯ.....187
10. **КИТ Ірина, СТУЛІКА Олена.** ДИСФУНКЦІЙНА СІМ'Я ЯК ЧИННИК ПОРУШЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ.....191
11. **КИТЮШКО Світлана, КАМІНСЬКА Ольга.** ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АУТОАГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ МОЛОДІ.....193

- 12. КОБЗАР Заряна, ГЛАВІНСЬКА Олена. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕМПАТІЇ У МАЙБУТНІХ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ.....197**
- 13. КОЛПАКЧИ Олена. ЦІННОСТІ КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РОБОТИ ПСИХОЛОГА-ПРАКТИКА.....199**
- 14. КОРОЛЬОВА Анастасія, ГОРЕЦЬКА Олена. ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ ЩАСЛИВОЇ/НЕЩАСЛИВОЇ ОСОБИСТОСТІ.....201**
- 15. КОРОТКОВА Єлизавета, МАЛИХІНА Тетяна. АГРЕСИВНІ ПРОЯВИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ СТРОКОВОЇ СЛУЖБИ В АСПЕКТІ ЖИТТЄВОЇ ПЕРСПЕКТИВИ.....204**
- 16. КОРЧАКОВА Наталія. АТИТЮДИ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ ЩОДО ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ОСОБЛИВОСТЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ.....207**
- 17. КОСТЮК Анастасія, МАЛИХІНА Тетяна. ПРОБЛЕМА ВИВЧЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ У МЕНЕДЖЕРІВ ТРАНСПОРТНОЇ КОМПАНІЇ.....211**
- 18. КУЗНЕЦОВ Микита, РАДІОНОВА Марина. ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ НЕЗРІЛОСТІ У ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....214**
- 19. КУЛАКОВ Руслан. ЧИННИКИ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ.....218**
- 20. КУЛАКОВА Лариса. ЖИТТЄВІ ОРІЄНТИРИ ТА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ.....221**
- 21. ЛЯШЕНКО Діана, КОЛПАКЧИ Олена. ВПЛИВ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА САМОІДЕНТИФІКАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ.....224**
- 22. МАЛИХІНА Ольга. ГЕНЕЗА РОЗВИТКУ САМОПОВАГИ: ДЕТЕРМІНАНТИ ПОБУДОВИ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ ОСОБИСТОСТІ.....226**
- 23. ПАРАПАНОВА Валерія, КОЛПАКЧИ Олена. ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....230**

- 24. РАДІОНОВА Марина.** РОЛЬ ОСОБИСТІСНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ.....233
- 25. СЕЛЕЗНЬОВА Ірина, ГОРЕЦЬКА Олена.** ОСОБЛИВОСТІ УЯВЛЕННЯ ПРО МАЙБУТНЄ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ, ЯКІ МАЮТЬ ДЕПРЕСИВНІ ПРОЯВИ.....238
- 26. СЕРДЮК Наталія.** ПОШУК ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ МОЛОДДЮ МЕТОДАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ.....240
- 27. СКЛЯР Олександр.** ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ СЛІДЧОГО ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ.....242
- 28. СТУЛІКА Олена.** ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНИЙ АКТИВІЗМ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ МАСОВИХ НАСТРОЇВ.....246
- 29. ХОМЕНКО Анастасія, КОЛПАКЧИ Олена.** ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ.....249
- 30. ХУДОЛЄЄВ Олександр, РАДІОНОВА Марина.** ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АБ'ЮЗИВНИХ ВІДНОСИН.....251
- 31. ЧЕРЕЗОВА Ірина.** САМОПРОГНОЗУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЖИТТЄВИХ ПЕРСПЕКТИВ ОСОБИСТОСТІ.....254
- 32. ЧУМАК Віктор.** ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ.....258

КУЛАКОВА Лариса,
кандидатка психологічних наук,
доцентка кафедри вікової та
педагогічної психології
Рівненського державного
гуманітарного університету

ЖИТТЄВІ ОРІЄНТИРИ ТА ПРОБЛЕМИ СУЧАСНИХ ПІДЛІТКІВ

Підлітковий вік – це один із найважливіших періодів життя людини. Адже саме цей період є «джерелом» усього подальшого становлення особистості. Підлітковий вік є першим перехідним періодом від дитинства до зрілості. Якісні зміни, що відбуваються в інтелектуальній та емоційній сферах особистості підлітка (інтенсивний, нерівномірний розвиток і ріст організму, особистісні новоутворення та ін.), породжують новий рівень його самосвідомості, потреби у самоствердженні, рівноправному і довірливому спілкуванні з ровесниками і дорослими [3, с. 175].

Метою нашого повідомлення є аналіз соціально-психологічних детермінант особистісного розвитку сучасних підлітків.

Сьогодні став очевидним той факт, що проблеми підлітків, їх життєвих орієнтирів, моральних цінностей, соціальної поведінки набули суттєвих історичних змін. На процес особистісного становлення дитини неминуче вплинули ті кардинальні зміни, які відбулися у всіх сферах суспільного життя у нашій державі. Тож, закономірно, що відбулася і вагома перебудова загальної спрямованості підлітка.

В чому ж полягає різниця між сучасними підлітками та їх однолітками, скажімо, 1980-1990-х років? У чому вони інші? Звісно ж, найбільший вплив має соціокультурне середовище, яке на сьогодні представлено переважно Інтернетом та телебаченням. Сучасне покоління підлітків – це надзвичайно поінформовані діти, які орієнтуються у багатьох питаннях. Більшості із них притаманний широкий кругозір. Це детерміновано Інтернетом та формуванням єдиного інформаційного простору. Однак ці знання насправді дуже часто є поверховими. Зумовлено це тим, що значна частина підлітків практично зовсім не читають книг. Їм набагато зручніше отримувати необхідну інформацію із швидкісного потоку картинок у гаджетах. Саме тому на сучасному етапі так багато йдеться про так зване «кліпове мислення» у сучасної молоді. Підлітки просто не готові до поглибленого розуміння предметів. Вони хочуть одразу отримати яскраву картинку, коротку інформацію, не вдаючись при цьому до подробиць. Така поверховість мислення стає однією із причин виникнення труднощів у навчанні.

Найбільша різниця між поколінням радянських підлітків та сучасних – в їх відповідальності. Психологи переконані, що нинішні старшокласники часто намагаються перекладати відповідальність за вчинки, події і т.ін. на інших. Це

зумовлено тим, що наразі суспільство не вимагає від дітей особистої відповідальності, максимально сепарує їх від ініціативних дій. Таким чином, можна стверджувати, що сучасні підлітки адекватні суспільству, у якому зростають.

Дуже часто сьогодні психологи говорять про інфантилізацію, яка пов'язана саме з тим, що підлітковий вік зараз не завершується до 17 років із закінченням школи, як це вважалося раніше. Інфантилізм (від лат. *infantilis* – дитячий) – збереження в психіці й поведінці дорослої людини особливостей, властивих дитячому віку. При нормальному або навіть прискореному фізичному і розумовому розвитку така людина (інфанти) відрізняється незрілістю емоційно-вольової сфери, що проявляється в несамостійності рішень і дій, почутті незахищеності, у заниженій самокритичності, підвищеній вимогливості щодо турботи інших про себе, фантазуванні [2, с. 82].

Основними причинами прояву інфантильності у сучасних дітей, на нашу думку, є такі:

- вседозволеність. Сучасні діти ростуть в епоху стабільності та широкого спектру доступних благ. Мобільні телефони, комп'ютери і різні гаджети, гарний одяг, різноманітна їжа – все це доступно підлітку наших днів. Багато батьків застали часи дефіциту, бачили інший рівень життя, природно, що вони хочуть дати своїй дитині все найкраще.

- підвищений контроль. Технічний прогрес не стоїть на місці, і у батьків з'явилася маса можливостей контролювати життя своєї дитини.

- гіперопіка. Можна з упевненістю сказати, що більшість батьків занадто сильно опікують своїх дітей. Це може стосуватися і побутових питань, і навчання, й, подекуди, розв'язання певних конфліктних ситуацій [3, с. 176].

Нинішні підлітки з ровесниками найчастіше спілкуються он-лайн. Очевидно, що спілкування залишається для них провідним видом діяльності. Однак змінюється канал налагодження комунікації. Сучасні старшокласники постійно розміщують пости в Instagram, Facebook та листуються у Viber / Telegram. Тоді як радянські підлітки вели особисті щоденники, де описували свої думки, переживання. Це було своєрідною формою самостереження. Тож на сучасному етапі говорять про втрату здатності підлітків до рефлексії.

Прагнення до широкого спілкування, яке не може відбуватися в силу безлічі причин в реальності, все більше починає набувати масового характеру в підлітковому віці. Інтернет-середовище не має своїх чітких обмежень. З його допомогою для підлітка кордони спілкування не тільки максимально розширюються, а й практично повністю зникають [1].

Сучасним підліткам також притаманна технічна обізнаність. Вони у багатьох сферах, особливо пов'язаних з технологічними інноваціями, є набагато компетентнішими, ніж їхні батьки, педагоги. Нинішні діти живуть в новому, цифровому світі.

Ще одна риса, що притаманна значній частині сучасних дітей, – це надчутливість. Йдеться про високий рівень вразливості, упевненість у власній

винятковості, нетерпимості до інших думок, окрім власної. Тобто підлітки зараз надзвичайно вразливі, агресивні і з великими життєвими амбіціями.

Заорганізованість – це ще одна суттєва відмінність, що відрізняє сучасних школярів від однолітків попередніх поколінь. Адже розпорядок дня сучасних підлітків надзвичайно регламентований: заповнений гуртками, секціями, заняттями з репетиторами і т.п. І тому у дітей практично не залишається часу на особистісні контакти, живе спілкування, дозвілля, прогулянки і т.д.

З якими ж новими викликами доводиться зустрічатися сучасним підліткам та їх батькам і педагогам?

1. Ціннісна дезорієнтація: невизначеність у питаннях «що таке добре?» і «що таке погано?». Раніше була досить зрозумілою життєва стратегія: добре поведься, будь скромним, але цілеспрямованим, добре вчися – і все у тебе в житті буде добре. Відхиляєшся від цього курсу – нарікай на себе.

2. Професійна невизначеність: нерозуміння дітьми і батьками куди рухається ринкова економіка, яка професія буде престижною, затребуваною та високооплачуваною за кілька років. Батьки не розуміють, у якому напрямку варто рухатися далі. Тому часто намагаються завантажити дитину якомога більшою кількістю додаткових занять, занять із репетиторами і т.д.

3. Гаджети. Окрім небезпеки залежності, про яку всі говорять, це ще і вільний вхід у віртуальний світ, який нав'язує свої еталони життя, краси, успіху і вносить ще більше невизначеності

4. Кібербулінг, або інтернет-цькування. Цькування в дитячому середовищі, безумовно, існувало завжди, але зараз вони перемістилися в інтернет-простір.

5. Дистанційне навчання. Оскільки весь світ продовжує боротися з пандемією Covid-19, а дистанційне навчання залишається в силі, мільйони дітей не відвідують навчальні заклади, а спілкуються з ровесниками он-лайн [3, с. 159].

В умовах сучасного світу неможливо (та й неправильно) бути позбавленим від цифрових технологій. Вони одночасно можуть як розвивати здібності підлітка, так і деструктувати. Тому батькам важливо ретельно стежити за поведінковими особливостями своєї дитини. Дослідження проблем сучасних підлітків є особливо актуальним в ситуації серйозних соціальних змін, коли багато цінностей стають руйнівними, коли зникають соціальні структури норм.

Аналізуючи усі потенційні проблеми підлітків, очевидним стає той факт, що максимально захистити дітей від негативного впливу неможливо. Тому єдиним острівцем безпеки, захисту і добра була і є сім'я, атмосфера довіри батьків до дитини і один до одного. Любов і підтримка близьких людей в будь-якій ситуації дають дітям впевненість в тому, що не існує проблем, яких би не можна було вирішити.

Список використаних джерел

1. Жмирко К. Особливості спілкування підлітків за допомогою інтернету.